

SXEDIO.k16

1.6.1964: Ο ΣΤΡΑΤΗΓΟΣ ΚΑΡΑΓΙΑΝΝΗΣ ΑΠΟΚΑΛΥΠΤΕΙ ΤΑ ΠΡΩΤΑ ΒΗΜΑΤΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΤΗΣ ΚΥΠΡΙΑΚΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΦΡΟΥΡΑΣ. ΠΑΡΑΘΕΤΕΙ ΕΠΙΣΗΣ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΑΚΡΙΤΑΣ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΘΕΛΟΝΤΙΚΗ ΕΘΝΟΦΡΟΥΡΑ

Ο Στρατηγός Γεώργιος Καραγιάννης ήταν ο πρώτος Αρχηγός της Εθνικής Φρουράς που ιδρύθηκε μετά την τουρκική ανταρσία.

Ανέλαβε καθήκοντα, την 1η Ιουνίου 1964 και υπηρέτησε μόνο για δύομισι μήνες- μέχρι τις 12 Αυγούστου- καθώς η Τηλλυρία φλεγόταν από τους τουρκικούς βομβαρδισμούς.

Ο Στρατηγός που καταγόταν από την Σπάρτη, είχε διαφωνήσει με το Στρατηγό Γρίβα, αρχηγό της Ανωτάτης Στρατιωτικής Δύναμης Κύπρου, ΑΣΔΑΚ, για τον χειρισμό της κρίσης της Μανσούρας τον Ιούλιο-Αύγουστο του 1964 και υπέβαλε την παραίτηση του.

Σε άρθρα του στην εφημερίδα "Εθνικός Κήρυξ" των Αθηνών (αναδημοσίευση απο τις εφημερίδες της Λευκωσίας "Κύπρος" (14.6.1965) και "Φιλελεύθερος" (16.6.1966) ο Στρατηγός Καραγιάννης έγραψε:

"Ότε κατ' Αύγουστον του 1964 υπέβαλα την παραίτησιν μου εκ της ηγεσίας των Ελληνοκυπριακών δυνάμεων, λόγω πλήρους διαφωνίας μου, προς τον στρατηγόν Γρίβα-Διγενή και επανήλθον εις Αθήνας, πολλοί φίλοι μου των Αθηνών και της Λευκωσίας μου συνίσταν να προβώ διά του τύπου εις την αποκάλυψιν των αιτίων της παραιτήσεως μου και να επιστήσω την προσοχήν της κοινής γνώμης επί των δημιουργουμένων κινδύνων διά την Κυπριακήν υπόθεσιν εκ των κακών ταύτης χειρισμών.

Διά του τρόπου τούτου θα επεσημαίνοντο οι κίνδυνοι και θα εξεβιάζοντο κατά ένα τρόπον οι πρωταρχικοί παράγοντες της Κυπριακής υποθέσεως εις περισσοτέραν σύνεσιν και ορθοφροσύνην, αποφασιστικότητα και ενότητα σκέψεως και δράσεως. Δεν έπραξα τούτο διά δύο λόγους:

ΠΡΩΤΟΝ, διότι επίστευον ότι η ακολουθουμένη κεντρική πολιτική γραμμή επί του Εθνικού τούτου ζητήματος, παρά των Κυβερνήσεων Αθηνών- Λευκωσίας ήτο ορθή, συνισταμένη εις επιδίωξιν, μέσω του ΟΗΕ, εξασφαλίσεως της αδεσμεύτου ανεξαρτησίας της Κύπρου, εμπεριεχούσης και το δικαίωμα της αυτοδιαθέσεως.

ΔΕΥΤΕΡΟΝ, διότι εθεώρουν ότι την κρίσιμον εκείνην εποχήν έπρεπε να διατηρηθή η Εθνική Ενότης του Ελληνικού Λαού πάση θυσία δοθέντος ότι αύτη ηπειλείτο αμέσως και εκ των ένδον και έξωθεν.

Εσιώπησα διότι έβλεπον η κρατούσα αντίθεσις και καχοποψία μεταξύ των πρώτων υπευθύνων του Κυπριακού ζητήματος είχεν δημιουργήσει εκρηκτικήν κατάστασιν και ο παραμικρός σπινθήρ θα προεκάλει Εθνικήν διάσπασιν, με απροβλέπτους συνεπειάς.

Ηρκέσθην μόνον να διατυπώσω την γνώμην μου προς την Κυπριακήν Κυβέρνησιν προ της αναχωρήσεως μου εκ Κύπρου και την Ελληνικήν Κυβέρνησιν κατά την άφιξιν μου εις Αθήνας επισημάνας εις αμφοτέρας ωρισμένους κινδύνους, οι οποίοι απειλητικοί ενεφανίζοντο εις τον ορίζοντα.

Τώρα οπότε η συνοχή του γενναίου κυπριακού λαού απεδείχθη θαυμαστή, συσπειρωμένου περί τον άξιον ηγέτην του Πρόεδρον Αρχιεπίσκοπον Μακάριον και οι κίνδυνοι της διασπάσεως του απεμακρύνθησαν, απεφάσισα να λύσω την σιωπήν μου με την πεποίθησιν ότι ούτως πράττων προσφέρω θετικήν υπηρεσίαν εις την αγωνιζομένην Κύπρον.

Πιστεύω ότι ο κοινός πόθος των Πανελλήνων όπως ίδωσιν την Κύπρον εις τας αγκάλας της μητρός Ελλάδος δύναται να πραγματοποιηθή διά πολλών μεθόδων είναι όμως ανάγκη όπως όλοι οι πρωταρχικοί παράγοντες οι χειριζόμενοι υπευθύνως το Εθνικόν της Κύπρου ζήτημα, συμφωνώσιν μετ' ειλικρινείας επί της εκάστοτε επιλεγομένης μεθόδου παραμερίζοντες τας εκάστοτε αναφυσόμενας αντιγνωμίας, να εξασφαλίζωσιν την αμοιβαίαν εμπιστοσύνην, την απαιραίτητον συνεργασίαν και τον αναγκαίον εις τας περιστάσεις ταύτας ψυχικόν δεσμόν.

Περαιτέρω του άρθρου του ο Στρατηγός Καραγιάννης αναφέρεται εις την σταδιοδρομίαν της Κυπριακής Δημοκρατίας και τας πληροφορίας που περιήλθον εις γνώσιν της ΕΛΔΥΚ ότι οι Τούρκοι ήρχισαν εκπαιδευόμενοι στρατιωτικώς. Ο Στρατηγός Καραγιάννης τονίζει ότι η ΕΛΔΥΚ είχεν οδηγίας να τηρή άψογον συμπεριφοράν ενώ αντίθετος ήτο η στάσις της ΤΟΥΡΔΥΚ.

Ο Στρατηγός αναφέρει ότι εν όψει προετοιμασιών των Τούρκων, ο Μακάριος αποφάσισε να προβή εις τας κάτωθι ενεργείας για την Εθνοφρουρά:

Α). Να οργανώση μαχητικώς τους Ελληνοκυπρίους και να τους εξοπλίση.

Β). Να προβή εις την αναθεώρησιν του Συντάγματος, ίνα καταργουμένου του βέτο του αντιπροέδρου, δυνηθή να θέση εις κανονικήν λειτουργίαν το πολίτευμα.

Κατά πρώτον έθεσεν εις εφαρμογήν ειδικώς εκπονηθέν σχέδιον μαχητικής οργανώσεως των Ελληνοκυπρίων. Όταν η πρόοδος της οργανώσεως ταύτης θα έφθανεν εις τοιούτον σημείον ώστε η αντιμετώπισις των Τουρκοκυπρίων να κρίνεται ευχερής, να προέβαιναν εν συνεχεία εις την αναθεώρησιν του Συντάγματος.

Η δημιουργηθείσα μαχητική οργάνωσις των Ελληνοκυπρίων φέρουσα αρχικώς τον τίτλον "Η Οργάνωσις" έλαβε τελικώς την ονομασίαν Εθνική Φρουρά Κύπρου.

Αρχηγός ταύτης ωρίσθη ο υπουργός Εσωτερικών Γιωρκάτζης Πολύκαρπος, υπαρχηγοί δε ο Πρόεδρος της Βουλής Κληρίδης Γλαύκος και ο υπουργός Εργασίας Παπαδόπουλος Τάσος.

Η πρόοδος της αναπτύξεως της Εθνικής Φρουράς ήτο βραδεία λόγω ελλείψεως οπλισμού και εκπαιδευτών. Οπωσδήποτε όμως αύτη συνεχώς ηνδρούτο βελτιουμένης της μαχητικής αξίας των τμημάτων της σταθερώς διά της εντατικής εκπαιδεύσεως των στελεχών και των μαχητών. Πολλοί Έλληνες αξιωματικοί κινηθέντες πρωτοβούλως, ίδρυσαν μυστικά κέντρα εκπαιδεύσεως εις ορεινάς

περιοχάς, ένθα εξεπαίδευσαν εντατικώς τους μαχητάς των Ελληνοκυπρίων εις την χρήσιν των όπλων και την τακτικην των μικρών τμημάτων.

Ούτω ότε τον Δεκέμβριο του **1963** οι τουρκοκύπριοι εξώρμησαν αιφνιδιαστικώς διά την εφαρμογήν των σχεδίων των ευρέθησαν προ της Εθνικής Φρουράς Κύπρου ημιοιόμοιοι μεν, αλλά ικανής να ανατρέψη άρδην τα καταχθόνια σχέδια των.

Περαιτέρω ο Στρατηγός εκθέτει τα γεγονότα μετά την έναρξιν της ανταρσίας, πλέκει δε το εγκώμιον του Μακαρίου τον οποίον χαρακτηρίζει ως άνδρα με πλήρη συναίσθησιν των ευθυνών του και την υποχρέωσιν του έναντι του αγωνιζομένου Ελληνικού Κυπριακού λαού, άνδρα με σύνεσιν αλλά και άκαμπτον αποφασιστικότητα που προχωρεί με γενναιότητα και αξιοθαύμαστον τόλμην προς μίαν οριστικην και δικαίαν λύσιν του κυπριακού ζητήματος.

Αναφερόμενος τέλος εις την δημιουργίαν της πρασίνης γραμμής εις Λευκωσίαν ο Στρατηγός γράφει διά τα γεγονότα των ημερών εκείνων τα εξής:

"Η Ελληνική Κυβέρνησις Παπανδρέου, ανησυχήσασα εκ της εξελίξεως των εν Κύπρω γεγονότων προέβη εις διάβημα παρά τη Βρετανική Κυβερνήσει και εζήτησε την επέμβασιν των εν Κύπρω βρετανικών δυνάμεων προς αποκατάστασιν της τάξεως.

Οι βρετανοί αναλαβόντες την αποκατάστασιν της τάξεως εις Κύπρον επενόησαν την πρασίνην γραμμήν.

ΤΟΥΡΚΙΚΕΣ ΑΠΕΙΛΕΣ: Μετά την αποτυχίαν της διασκέψεως του Λονδίνου και παρά την αναγνώρισιν υπό του ΟΗΕ ως προσωρινού καθεστώτος της Κυπρου της δημιουργηθείσης καταστάσεως μετά τα γεγονότα του Δεκεμβρίου του **1963** η Τουρκία απειλεί συνεχώς πολεμικήν ενέργειαν κατά της νήσου, διά την προστασίαν των Τουρκοκυπρίων και την επαναφοράν του καθεστώτος της Ζυρίχης, βάσει της συνθήκης Εγγυήσεως.

Ο Πρόεδρος Μακάριος και ο Ελλην Πρωθυπουργός Παπανδρέου έχουσιν καθορίσει σαφώς την θέσιν των απαιτούντες την οριστικην λύσιν του κυπριακού διά

της εφαρμογής της αρχής της αυτοδιαθέσεως μέσω του ΟΗΕ.

Η Αμερική προσπαθεί να συμβιβάση τους δύο συμμάχους της, παρεμποδίζουσα την Τουρκίαν να προβή εις πολεμικήν ενέργειαν κατά της Κύπρου.

Η Μεγάλη Βρετανία με πλήρως διπλωματικόν τακτι εμφανίζεται ως επιθυμούσα ειρηνικήν λύσιν του κυπριακού διά του ΟΗΕ, ενώ εις τα παρασκήνια αγωνίζεται διά την επαναφοράν του καθεστώτος της Ζυρίχης και υποκινεί τους τούρκους εις επίδειξιν δυνάμεως.

Ο Πρόεδρος Μακάριος προ της καταστάσεως ταύτης και εν τη επιθυμία του όπως καταστή απόλυτος κυρίαρχος εν Κύπρω με ικανότητα αποκρούσεως Τουρκικής επιθέσεως κατ' αυτής αποφασίζει την ταχυστάτην ανάπτυξιν των δυνάμεων της Εθνικής Φρουράς, την οποίαν τελικώς να μετατρέψη εις τακτικόν στρατόν.

Πρός πραγματάτωσιν του σκοπού του τούτου απέστειλεν διαφόρους επιτροπάς εις άπαντα σχεδόν τα κράτη της Ανατολικής Μεσογείου προς προμήθειαν οπλισμού και πυρομαχικών. Εκτός της επισήμου ταύτης ενεργείας, πολλοί Ελληνοκύπριοι συγκεντρώνοντες πρωτοβούλως σημαντικά ποσά δι' εράνων, μετέβαινον εις τα γειτονικά κράτη της Μέσης Ανατολής και επρομηθεύοντο οπλισμόν και πυρομαχικά. Ούτω εντός βραχέος σχετικώς χρονικού διαστήματος, είχαν εισαχθή εις την Κύπρον τεράστιαι ποσότητες οπλισμού και πυρομαχικών παντός τύπου και προελεύσεως και δι' αυτών είχαν εξοπλισθή μέγα μέρος των Ελληνοκυπρίων εν οίς πολλοί γέγοντες και παιδία.

Διά του οπλισμού τούτου διηυρύνθη η Εθνική Φρουρά διά της δημιουργίας νέων μονάδων. Προς απόκρουσιν τυχόν Τουρκικής εισβολής είχαν καταληφθή αι ακταί ισχυρώς και είχαν αρχίσει η κατασκευή οχυρωματικών έργων εκστρατείας.

Η εξοπλισθείσα δύναμις της Εθνικής Φρουράς παρουσίαζε μεγάλας αδυναμίας, παρά τον εθνικόν φανατισμόν των ανδρών της, το υψηλόν των ηθικόν και

την εθελοντική των προσφοράν δι' ανάληψιν επικινδύνων αποστολών. Εστερείτο καταλλήλων βαθμοφόρων και διωκείτο υπό καπεταναίων, αγνοούντων παντελώς την τέχνην του διοικείν και την τακτικήν ενός συγχρόνου πολέμου.

Το πλείστον των ανδρών ήτο εντελώς ανεκπαίδευτον, ηγνόει την χρήσιν του οπλισμού και την συνεργασίαν μετά των λοιπών ανδρών εν τη μάχη και ελάχιστοι εξ αυτών είχαν εκτελέσει βολήν.

Αποτέλεσμα της καταστάσεως αυτής ήτο ότι κατά τας νυκτερινάς ώρας οι φρουροί, ιδία των εντός των πόλεων τμημάτων, λόγω της εγγύτητος προς τους Τ/κ, επυροβόλουν ασκόπως, παρασύροντες και τους λοιπούς άνδρας εις χρήσιν των όπλων των. Κατ' αυτόν τον τρόπον άπασα η Κύπρος, από του ενός άκρου μέχρι του άλλου, παρουσίαζε κατά τας νυκτερινάς ώρας θέαμα απεράντου πεδίου μάχης, διά να μην είπω μιάς πανηγύρεως, συνταρασσομένης από τας εκρήξεις, διαφόρων όπλων και καταγαυζομένης από τας λάμπεις των εκπυροκροτήσεων.

Εθεωρείτο κατά ένα τρόπον εκδήλωσις παλληκαριάς ή χρησιμοποίησης του όπλου, έστω και ασκόπως.

Η σπατάλη των πυρομαχικών συνεπεία του κακού τούτου πνεύματος ήτο αφάνταστος και ο κίνδυνος της ελλείψεως τούτων την κρίσιμον στιγμήν μέγιστος. Διά την περιστολήν του κακού τούτου απεφασίσθη η δημιουργία κέντρων εκπαιδεύσεως, διά την καλλιέργειαν εις τους άνδρας στρατιωτικού πνεύματος, πρωτίστως και την προσοχήν των απαραίτητων γνώσεων, αίτινες θα υπεβοήθουν την εξασφάλισιν πειθαρχίας πυρός. Το πρώτον κέντρον εκπαιδεύσεως ήρξατο λειτουργούν περί το τα τέλη Απριλίου εις Λευκωσίαν, παρά την Αθαλάσσαν με ικανότητα ταυτοχρόνου εκπαιδεύσεως δύο λόγων.

Η δυσχερής αντιμετώπισις των ποικίλων και πολυπλόκων προβλημάτων της Εθνικής Φρουράς, λόγω της μεγάλης της αναπτύξεως η ανάγκη εκπονήσεως προσηρμοσμένων σχεδίων προς τας τρεχούσας ανάγκας

με πλήρη ευελιξία αναπροσαρμογής ή πειθαρχίας εις τας μονάδας και ή παρά πάντων αναγνωριζομένη ανάγκη της οργανώσεως των Ε/κ δυνάμεων επί νέων βάσεων, συμφώνως προς τας απαιτήσεις ενός συγγρόνου πολέμου, έπεισαν τον Πρόεδρον Μακάριον, ότι η Εθνική Φρουρά έπρεπε να τεθή επί νέων βάσεων, απεφάσισε δε ούτος όπως αναθέση την διοίκησιν ταύτης εις επαγγελματίαν στρατιωτικόν.

Οτε λοιπόν ούτος κατ' Απρίλιον του **1963 (1964)** αφίχθη εις Αθήνας διά συζητήσεις μετά της Ελληνικής Κυβερνήσεως, εζήτησε να αποσταλή εις Κύπρον εις στρατηγός προς ανάληψιν της διοικήσεως των δυνάμεων της Εθνικής Φρουράς.

Ο Στρατηγός Γρίβας- Διγενής, ο οποίος τη επεμβάσει διαφόρων Ε/κ τας ημέρας εκείνας είχεν αποκαταστήσει τας σχέσεις του μετά του Μακαριωτάτου, δοθέντος ότι από μακρού ευρίσκετο εις πλήρη προς αυτόν διάστασιν, εζήτησε να αναλάβη αυτοπροσώπως την ηγεσίαν της Εθνικής Φρουράς. Η Ελληνική Κυβέρνησις δεν απεδέχθη τούτο, φοβουμένη έντασιν της υφισταμένης οξύτητος μεταξύ Ελλάδος- Τουρκίας-Μεγάλης Βρετανίας και της παρουσίας του στρατηγού Γρίβα- Διγενή εις Κύπρον ηρνήθη να αποστείλη εν ενεργεία στρατηγόν διοικητήν της Εθνικής Φρουράς και συνέστησεν όπως επιλεγή παρ' αυτού εις στρατηγός εν αποστρατεία προς τον σκοπόν τούτον.

Την πρωίαν της **18ης** Απριλίου και περί ώραν **8ην** με εκάλεσεν εις το τηλέφωνον ο στρατηγός Γρίβας- Διγενής και μου εζήτησεν να μεταβώ εις την οικίαν του (διεμ ένομεν και οι δύο εις Χαλάνδριον και αι οικίαι μας δεν απέίχον παρά ολίγα μόνον λεπτά).

Εσπευσα αμέσως και εύρον τον στρατηγόν εις το γραφείον του μετά του Ε/κ εμπόρου κ. Ηλιάδη Σ. Χωρίς περιστροφάς με ηρώτησεν ο στρατηγός "δέχεσαι να πας εις την Κύπρον προς ανάληψιν της διοικήσεως των Ε/κ δυνάμεων;" Προμαντεύσας τον σκοπόν της προσκλήσεως μου παρά του στρατηγού Γρίβα- Διγενή, ήμην προπαρασκευασμένος και χωρίς δισταγμόν

απήντησα ότι αποδέχομαι την προσφερθείσαν τιμήν, εζήτησα δε να μου επιτραπή να συνεννοηθώ μετά της συζύγου μου και εντός δύο ωρών, θα έδιδον την οριστικήν μου απάντησιν.

Επιστρέψας εις την οικίαν μου ανέφερα τη πρότασιν του στρατηγού εις την σύζυγόν μου και εζήτησα την γνώμην της. Μου απήντησεν αμέσως και χωρίς πολλήν σκέψιν. "Δεν έχω το δικαίωμα να μη εμποδίσω. Διότι το θέμα είναι Εθνικόν. Είσαι ελεύθερος να αποφασίσης κατά την κρίσιν σου και τας υπαγορεύσεις της συνειδήσεως σου".

Κατόπιν της απαντήσεως ταύτης επήρα αμέσως εις το τηλέφωνον τον στρατηγόν Γρίβα- Διγενή και του εδήλωσα ότι αποδέχομαι οριστικώς την προσφαρθείσαν θέσιν, την δε 10ην ώραν ευρισκόμενην εις την οικίαν του. Εύρον εκεί, τον Υπουργόν των Εσωτερικών της Κύπρου κ. Γεωρκάτζην, μετά του οποίου συνηντώμην διά πρώτην φοράν.

Μου εζητήθη να αναχωρήσω εντός της ημέρας μετά του Υπουργού κ. Γεωρκάτζη διά Κύπρον. Συγχρόνως μου εδόθη και χάρτης της Κύπρου, με πλήρη την διάταξιν της Εθνικής Φρουράς, ίνα είμαι προϊδεασμένος περί της στρατιωτικής καταστάσεως της νήσου προ της αφίξεως μου εις αυτήν.

Συμφωνήσαμεν τα ακόλουθα μετά του στρατηγού Γρίβα- Διγενή. Ούτος θα παρέμενεν εις Αθήνας και δι' ειδικού επιτελείου, το οποίον ήδη συνεκρότει, θα παρηκολούθει την εν Κύπρω κατάστασιν, έτοιμος να κατέλθη εις Κύπρον, εν η περιπτώσει ήθελεν εκδηλωθή τουρκική επίθεσις. Απασαι αι αναφοραί μου έπρεπε να υποβάλλωνται προς αυτόν και παρ' αυτού θα ελάμβανον οδηγίας και διαταγάς.

Παρεκάλεσα τον στρατηγόν να μου επιτρέψη να συγκροτήσω ένα στοιχειώδες Επιτελείον εξ ενός ανωτάτου αξιωματικού, ως υπαρχηγού και τριών έως τεσσάρων ανωτέρων αξιωματικών, απάντων αποστράτων, ίνα τοις ανατεθώσι αι διευθύνσεις των βασικών Επιτελικών Γραφείων.

Ελαβον την απάντησιν ότι πρέπει να αναχωρήσω

μόνος μεθ' ενός το πολύ ανωτάτου αξιωματικού μετά του οποίου να προβώ εις εμπειριστατωμένην και λεπτολόγον αναγνώρισιν των εδαφών της Κύπρου, βάσει δε των υφισταμένων περί του εχθρού πληροφοριών, να καταρτίσω ένα σχέδιον αμύνης της νήσου και εν σχέδιον οργανώσεως των Κυπριακών δυνάμεων, ίνα αυτά καταστάσιν ικαναί προς εφαρμογήν του σχεδίου αμύνης.

Μετά την συνεργασίαν μου ταύτην μετά του στρατηγού Γρίβα- Διγενή επέστρεψα εις οικίαν μου, επήρα εις το τηλέφωνον τον στρατηγόν ε.α. Συρμόπουλον Παναγιώτην και τον παρεκάλεσα να έλθη αμέσως εις την οικίαν μου.

Μεθ' ημισείαν ώραν ούτος ευρίσκετο πλησίον μου. Του εγνώρισα τον σκοπόν της προσκλήσεως του ούτος δε αμέσως και κατηγοροματικώς μου εδήλωσεν ότι αποδέχεται να με ακολουθήση εις Κύπρον ως υπαρχηγός μου.

Μετέβημεν αμέσως ομού εις τον Στρατηγόν Γρίβαν- Διγενήν, ο οποίος μετ' ευχαριστήσεως απεδέχθη την ανάληψιν της υπαρχηγίας υπό του στρατηγού κ. Συρμοπούλου, ανεχωρήσαμεν δε εν συνεχεία εις τα ίδια ίνα προετοιμάσωμεν τα του ταξιδίου μας.

Λόγω παρουσιασθέντος κωλύματος εις τον Υπουργόν κ. Γεωρκάτζην ανχωρήσαμεν διά Κύπρον την εσπέραν της 20ης Απριλίου.

Εις το αεροδρόμιον της Λευκωσίας μας ανέμενε μία ομάς στελεχών της Εθνικής Φρουράς με επικεφαλής τον επιτελάρχην ταύτης βουλευτήν Κόσην Νικ. Η πρώτη μου εντύπωσις από τον ενθουσιασμόν και την αντικατοπτριζομένην εις τα βλέμματα των αποφασιστικότητα ήτο αρίστη και ομολογώ ότι συνεκινήθην.

Μίαν ώρα μετά την άφιξιν μας εις το αεροδρόμιον Λευκωσίας επεσκέφθημεν τον πρόεδρον Μακάριον, ο Υπουργός κ.Γεωρκάτζης εγώ, ο στρατηγός κ. Συρμόπουλος και ο Επιτελάρχης μου βουλευτής κ. Κόσης Νικ.

Ο Μακάριώτατος μας εδέχθη φιλοφρόνως και με

την διακρίνουσαν αυτόν ευγένειαν και καλωσύνην, η δε εντύπωσις που απεκόμισα εκ της πρώτης μου ταύτης επαφής μαζί του, ήτο γεμάτη ερωτηματικά, διότι τον εγνώριζα μόνον από τον Τύπον και τις φήμες που κυκλοφορούσαν μεταξύ των ανευθύνων ανθρώπων. Επί δύο πραγμάτων όμως από της πρώτης στιγμής δεν μου έμεινεν ουδεμία αμφιβολία. Πρώτον ότι ήτο άνθρωπος βαθυστόχαστος, διορατικός και οξύνους και δεύτερον σταθερός, αποφασιστικός, αλλά και λίαν ευέλικτος.

Ανέφερον εις τον Μακαριώτατον ότι είχαν εντολήν, αφού μελετήσω την στρατιωτικήν κατάστασιν της Κύπρου και καταρτίσω τα απαραίτητα σχέδια αμύνης και οργανώσεως του στρατού να επιστρέψω εις Αθήνας προς υποβολήν και έγκρισιν εις τον στρατηγόν Γρίβαν- Διγενήν εντός δεκαημέρου το βραδύτερον. Συνεφώνησε πλήρως και ανεχωρήσαμεν εκ του Προεδρικού Μεγάρου.

Την πρωϊαν της επομένης μετέβημεν μετά του στρατηγού κ. Συρμπούλου εις τα γραφεία του Επιτελείου Εθνικής Φρουράς και ανελάβαμεν υπηρεσίαν. Οι Επιτελείς ήσαν αξιωματικοί του Κυπριακού στρατού, Ελληνοκύπριοι αστυνομικοί και διάφοροι δημόσιοι υπάλληλοι και ιδιώται επιστήμονες.

Η οργάνωσις του Επιτελείου ήτο στοιχειώδης μεν, αλλά ανταπεκρίνετο αρκετά καλά εις τα καθήκοντά του, χάρις εις τον ενθουσιασμόν, την φιλοπατρίαν και την ακάματον δραστηριότητα των επιτελών.

Η διοικήσις της Εθνικής Φρουράς ησκέιτο ανορθόδοξως μεν αλλά κατά τρόπον ικανοποιητικόν. Μετά κοπιώδη και εξαντλητικήν εργασίαν δέκα ημερών, αφού κατηρτίσαμεν τα προβλεπόμενα σχέδια απεφάσισα να αναχωρήσω εις Αθήνας.

Επειδή διεπίστωσα ότι η Κυπριακή Κυβέρνησις έβλεπε δυσαρέστως την παρουσίαν εις Κύπρον δύο στρατηγών τους οποίους έπρεπε να μισθοδοτή αύτη, συνεφωνήσαμεν με τον στρατηγόν κ. Συρμόπουλον, να αναχωρήσωμεν μαζί εις Αθήνας, να επιστρέψω δε μόνος

μου εις Κύπρον, αυτός δε να παραμείνη εις το Επιτελείον του στρατηγού Γρίβα- Διγενή όταν δε ετακτοποιείτο το ζήτημα της μισθοδοσίας του, να επέστρεφε και αυτός εις Κύπρον.

Χωρίς να γνωρίζω διά ποίον λόγον, αντί του Στρατηγού Συρμπούλου, αρχομένου του μηνός Ιουνίου μου απεστάλη ο Υποστράτηγος ε.α. Πρόκος, ανήρ ικανώτατος και στενός μου φίλος.

Εκτός των σχεδίων και την σύνταξιν των οποίων ησχολήθην ως προανέφερα κατά το διάστημα 21 και 30 Απριλίου εις Κύπρον, μετέσχον και εις δύο συσκέψεις υπό την Προεδρίαν του Αρχιεπισκόπου Μακαρίου.

Κατά την πρώτην εξ αυτών συνεζητήσαμεν το θέμα της αναπτύξεως τακτικού Κυπριακού Στρατού. Με απογοήτευσιν κατά την σύσκεψιν ταύτην εις την οποίαν μετέσχον πάντες οι Υπουργοί, ήκουσα τους πάντας να υποστηρίζωσιν δημιουργίαν Τακτικού Στρατού επί εθελοντικής βάσεως, με διάρκειαν θητείας τριών μηνών.

Υποστήριξα ότι ήτο επιτακτική ανάγκη να βασισθή ο Τακτικός Στρατός επί καθολικής υποχρεωτικής στρατολογίας η δε διάρκεια της θητείας να ορισθή τουλάχιστον εις εν έτος. Με την γνώμην μου αυτήν συνετάχθη τελικώς μόνον ο Υπουργός Δημοσίων Εργων κ. Παπαδόπουλος Ανδρέας.

Διεμαρτυρήθην ότι υπό τας προϋποθέσεις αυτάς δεν ήτο δυνατόν να δημιουργηθή εθνικός στρατός με υψηλήν μαχητικήν αξίαν, αλλά ουδεμίαν συνήνησα κατανόησιν. Ηρχισα να απελπίζωμαι, εσκέφθην όμως ότι διά της επιμονής μου τελικώς θα μετέπειθα τον Πρόεδρον Μακάριον.

Κατά την δευτέραν σύσκεψιν εις την οποίαν μετέσχον ο Υπουργός κ. Γεωρκάτζης, εγώ, ο στρατηγός κ. Συρμόπουλος και ο Επιτελάρχης μου συνεζητήσαμεν το οξύτατον και κατεπείγον θέμα της συνεχούς επεκτάσεως των Τ/κ κατά μήκος της κορυφογραμμής του Πενταδακτύλου, συνεπεία της οποίας εκινδύνευε να απομονωθή η επαρχία Κυρηνείας.

Απεφασίσαμεν να ενεργήσωμεν αιφνιδιαστικώς και πριν ή γίνωμεν αντιληπτοί από το επί του

Πενταδακτύλου Καναδικόν τάγμα του ΟΗΕ, εκατέρωθεν της στενωπού Μπογαζίου, εγκατεστημένου, ίνα καταλαμβάνοντες τα υψώματα Αλωνάγρα και Ποφήτη Ηλία να περιορίσωμεν τους Τ/κ εις το οχυρόν του Αγίου Ιλαρίωνος με το Ν, τούτου ανώνυμον ύψωμα και την Ασπρην Μούτιην.

Κατ' αυτόν τον τρόπον θα εθέταμεν υπό τον απόλυτον έλεγχον μας ολόκληρον την κορυφογραμμήν του Πενταδακτύλου πλην ενός τμήματος **1.500** μ.

Εκατέρωθεν της στενωπού Μπογαζίου, διά της οποίας διέρχεται η αμαξιτή οδός Λευκωσίας-Κυρηνείας και την οποίαν ηδυνάμεθα να θέσωμεν υπό τα πυρά μας. Ωσαύτως θα ηχρηστεύετο και το αεροδρόμιον των Τ/κ, το οποίον είχαν κατασκευάσει, παρά το χωρίον Αγύρτα, αφού θα ετίθετο υπό τα πυρά μας εκ του υψώματος Προφήτου Ηλία.

Κατόπιν επιμελημένης προπαρασκευής, εγένετο καταδρομική ενέργεια εκτοξευθείσα αιφνιδιαστικώς την **4**ην πρωϊνήν ώαν της **28**ης Απριλίου, ημίσειαν ώραν προ του πρώτου φωτός. Τοιαύτη υπήρξεν η ορμή των ανδρών μας, ώστε οι Τ/κ ειράπησαν εις φυγήν εγκαταλείψαντες θέσεις και οπλισμόν, εντός δε ενός τετάρτου της ώρας οι αντικειμενικοί σκοποί είχαν καταληφθή.

Δυστυχώς η επιχείρησις αύτη διετυμpanίσθη τόσον υπό του Κυπριακού, του ελληνικού και του ξένου Τύπου, μέχρι τοιούτου σημείου ώστε εδημιουργήθη η εντύπωσις και εν Ελλάδι και εν Τουρκία ότι διεξήγοντο φονικάί μάχαι επί πολλάς ημέρας, με αποτέλεσμα να δημιουργηθή νέα έξαψις εν Τουρκία και να αρχίσωσι νέαι απειλαί περί αποβάσεων.

Όταν την **1**ην Μαΐου αφίχθην εις Αθήνας εύρον εκνευρισμόν και ανησυχίαν, όλοι δε διεμαρτύροντο και ιδία ο Υπουργός Ενικής Αμύνης κ. Γαρουφαλιάς, διότι ενηργήσαμεν εις την περιοχήν Αγίου Ιλαρίωνος άνευ της εγκρίσεως του.

Την μεσημβρίαν της **1**ης Μαΐου αφίχθην εις Αθήνας μετά του Υπουργού Γεωρκάτζη και του στρατηγού Συρμποπούλου, το δε απόγευμα την **15.30** ώραν

συνητηθήθην μετά του στρατηγού Γρίβα- Διγενή και συνεζητήσαμεν το σχέδιον μου.

Διεπίστωσα μίαν τάσιν του Στρατηγού να επιδιώκη την δημιουργίαν διπλασίων, ίσως και περισσοτέρων δυνάμεων των όσων απητούντο διά την υποστήριξιν των σχεδίων μας.

Τούτο όμως ήτο απραγματοποίητον, διότι απήτει μακροχρονίους προσπαθείας, σημαντικά πολεμικά μέσα και άφθονα χρήματα, τα οποία δεν υπήρχον.

Λόγω της ψυχολογίας του ταύτης, ο Στρατηγός συν τη παρόδω του χρόνου ήλθεν εις διαφωνίαν μεθ' απάντων των αρμοδίων και τελικώς εγκαταλείψας την θέσιν του διέφυγε λάθρα εις Κύπρον.

Την πρωϊαν της επομένης μετέσχον συσκέψεως εις ΓΕΣ με συμμετοχήν του Υπουργού Εθνικής Αμύνης κ. Γαρουφαλιά, του Υφυπουργού των Εξωτερικών κ. Παππά, του Στρατηγού Γρίβα-Διγενή, όλων των Αρχηγών Επιτελείων και εμού. Διεπίστωσα ότι ο Υπουργός κ. Γαρουφαλιάς επίστευεν μετά βεβαιότητος ότι κατά την διάρκειαν των ημερών του Πάσχα, οι τούρκοι θα ενήργουν απόβασιν εις Κύπρον και απήτησεν να αναχωρήσω αυθημερόν διά την θέσιν μου.

Διεφώνησα προς την άποψιν ταύτην του Υπουργού και υπεστήριξα, ότι βάσει των πληροφοριών τας οποίας είχον, δεν ήτο δυνατή τουρκική ενέργεια κατά της Κύπρου, προ της παρελεύσεως **10** τουλάχιστον ημερών. Με την άποψιν μου ταύτην συνετάχθη και ο Υφυπουργός κ. Παππάς, βάσει των πολιτικών του εκτιμήσεων.

Παρά ταύτα ο Υπουργός Εθνικής Αμύνης διέταξεν ετοιμότητα των ελληνικών δυνάμεων, οι πάντες δε ετέθησαν επί ποδός πολέμου.

Μετά τινας άλλας επιτελικάς συσκέψεις ανεχώρησα διά Λευκωσίαν την **5ην** Μαΐου πλήρως ικανοποιημένος διά την κατανόησιν της οποίας έτυχον και την εξασφαλισθείσαν συνδρομήν.